

جزوسی ام از قرآن مجید

چند صفحه از میانه و از سوره قریش تا آخر قرآن
ساقط و اوراق اندکی پریشان است .

*

در نظر اول این نسخه چنان مینماید که کتابت و
موجباتیکه ذهن بیننده را متوجه این معنی می‌کند
عبارتست از :

۱- این خط کوفی دارای نقطه‌های منظم و کامل
واعراب و اشکال آن درست بشکلی است که از اواخر
قرن چهارم معمول شده و هنوز در کتابت عربی متداول
و جاری است .

۲- تذهیب و تزیینات نسخه بشیوایی و شیوه‌ای
است که از اوایل قرن پنجم آغاز گردیده و دنباله آن
سبک تا قرن هفتم و هشتم کشیده شده است .

۳- علائم منظم ختم آیه و آیات معین که در متن
و حاشیه نسخه است بصورتی است که از اواخر قرن
چهارم ببعد معمول شده است .

۴- نسخه روی کاغذ نوشته شده است و بسیاری
از نسخه‌های قرآن که از قرن سوم حتی چهارم در دست
است روی پوست نوشته شده است .

اینها نکاتی است که بیننده نسخه را بشک می‌اندازد
که تاریخ موجود اصیل باشد ولی مختصر توضیحی
مطلب را روشن می‌نماید :

آشنایان بتاريخ تکامل خطوط اسلامی میدانند که
خطوط ابتدائی عربی یعنی کوفی و نسخ قدیم در حدود
یک قرن قبل از ظهور اسلام هویدا شده است و پس از
آنکه حروف تقریباً به ترتیب الفبای امروزه عربی تنظیم
شد ، سالها گذشت که هیچیک از حروف نقطه نداشت

دوست دانشمندم آقای مصطفوی از بنده خواستار
شدند که درباره این نسخه گرانهای بی‌مانند مطالبی
معروض دارم . پس از مطالعه مقاله محققانه ایشان متوجه
شدم که آنچه گفتمی است ایشان گفته‌اند و جای خالی
برای اطلاعات من بنده نمانده است ، و چون امثال امر
ایشان بر من متحتم است و برای اینکه بنده نیز در این امر
مبارک و مقدس سهیم باشم بذکر نکاتی چند درباره
کیفیت نسخه مبادرت ورزیدم که آنها را چون ذیل
برمقاله سودمند و مطالب مستع خود بیفزایند .

*

بخط کوفی سه دانگ شیوه ایرانی خوش - تاریخ
تحریر سال یکصد و نود و هشت هجری - کاغذ
سمرقندی نخودی رنگ - جلد تیساج قهوه‌ای جدید
شماره اوراق ۷۸ هر صفحه ۳ سطر - قطع خشتی باندازه
۱۷۰ × ۲۰۵ میلیمتر - بسیاری از صفحات وصال شده
است .

پشت صفحه اول نام مأمون خلیفه عباسی با القاب
و تاریخ تحریر بخط کوفی و قلم الوان نوشته و بین السطور
تذهیب شده است .

دارای ۱۸ سرسوره که بهمان خط بامرکب الوان
وزر نوشته و تحریر شده و هر یک با طرح خاص تذهیب
و ترصیع شده است . متن صفحات بامرکبی قهوه‌ای
رنگ تشعیرسازی زیبا و در بعض مواضع بوته‌اندازی
شده است .

علامات ختم آیه و مهرها عموماً مذهب عالی است .
اشکال اعراب سرخی سرنج و تشدیدها بآبی
لاجورد و همزه‌ها بسبزی سیلو نموده شده است .

وازهنگامیکه حروف متشابه را با نقطه متمایز ساختند و نقطه گذاری بصورت حاضر تکمیل گردید مدت قریب یکقرن بطول انجامید؛ یعنی این کار از اواخر قرن اول آغاز و در نیمه دوم قرن دوم پایان رسید؛ و از همان تاریخ است که استعمال علامات اعراب در خط عربی شروع و تکمیل گردید.

باید متوجه بود که شکل ابتدائی نقطه و حرکت (اعجام و اعراب) در آغاز بصورت حاضر نبوده است بلکه شکل نقطه در آنوقت بصورت اعراب امروزه یعنی خطی مورب بوده است که در زیر یا زیر حروف می گذاشتند و گاهی نیز نقطه بصورت دایره میان خالی یا پر نهاده میشد و بخلاف علامات، اعراب بصورت نقطه امروزه بوده است که غالباً آنها را بالوان مختلف (جز رنگ مرکب سیاه اصل کلمات) در زیر یا زیر یا پیش حروف می گذاشتند.

استعمال علامات ختم آیه در ابتدا متداول نبوده است و در قرآنهای قدیم یا آیات بدنبال یکدیگر نوشته می شد و یا بایک علامت شبیه فتحه آیات از هم جدا می شد و علامت بصورت یک دایره از قرن سوم بعد معلول گردید و در نسخه حاضر علامات مذهب مزین زیبای متداول از اواخر قرن چهارم بعد را در متن و حاشیه می بینیم.

بنابراین هر کس حق دارد در نظر اول که نسخه را بصورت حاضر می بیند در اصالت نسخه شک کند؛ ولی انسان و مطالبات و مطالعات و تحقیقات و توجه و تعمق در کیفیت کتابت و تحول تزئین نسخه رفع التباس می کند باین معنی که:

این نسخه از ابتدا بصورت حاضر تهیه نشده و صورت اولیه آن با اینکه اکنون می بینیم فرق داشته است.

مسلم اینست که صورت اولیه این قرآن آن بوده که صفحات حاضر در آغاز یک جدول ساده مشکی رنگ داشته و سطر آن خطوطی است فرورفته که از اثر قلم فولاد روی کاغذ حاصل شده است. کتابت متن قرآن و نقطه گذاری آن اصیل و در همان آخر قرن دوم هجری صورت گرفته است؛ ولی تمامی علامات و همزه ها و مدها و تشدیدها که بقلم الوان گذاشته شده است

بعدها اضافه شده است.

اما تزئین و تفتنی که در نسخه اصل بوده منحصر است بیک جدول ساده سیاه در هر صفحه و عباراتی که در پنج سطر در پشت صفحه اول بالوان سبز زنگار و سرخ شنگرف و مرکب مشکئی نوشته شده و دور آنرا بسفیداب تحریر کرده اند.

بگمان من این نسخه تا مدت دوپست سال بهمان سادگی باقی بوده است تا اواخر قرن چهارم یا اوایل قرن پنجم یکبار آنرا تزئین و تکمیل نموده اند و این تزئینات و اضافات که در این دوره شده است و اکنون می بینیم عبارتست از:

۱- تشعیر سازی متن و بوتنه اندازی که در بعض مواضع شده است؛

۲- تحریر دور تمام کلمات متن نسخه؛

۳- جدول کشی زر و سرنج و لاجورد؛

۴- اضافه کردن علامات بسرخی و همزه و مدها بسبزی و تشدیدها بآبی در متن؛

۵- افزودن علامات ختم یک آیه بصورت یک مهر مدور مذهب مرصع در متن (یا در حاشیه) و علامت ده آیه و غیره بصورت مهر دایره ای یا مربع یا مستطیل و عباراتی که بخط کوفی در آنها نوشته شده است در حاشیه؛

۶- تذهیب های زیبایی که در سر هر سوره خارج از مواضع سرسوره در حاشیه شده است؛

۷- تذهیب و ترصیع هائی که در هر سرسوه بدور کلمات شده است؛

۸- تزئیناتی که بدور پنج سطر عبارات پشت صفحه اول نسخه شده است؛

۹- افزودن کلمه «کانوا» (در ورق ۳۴ الف) که در اصل ساقط بوده است؛

کمی دقت و تعمق در این نسخه نکات مذکوره فوق را روشن میسازد. مثلاً اینکه می گوئیم جدول کشی موجود جدید است از آنروست که در زیر جدول ملای عریض موجود بواسطه اینکه نسخه قرنهاست در دست بوده فرسوده شده است، جای بجای آثار جدول ساده سیاه اولیه اکنون نمودار شده است؛ و اینکه

والاحضرت شمس بهلوی نمایشگاه کریستالهای استونیدا در کاخ گلستان
افتتاح فرمودند

نمایشگاه آثار هنرمندان آسیائی بر روی بلور

دروازه مترو پولیتن - نیویورک

متوجه کشورهای آسیائی گردید زیرا اطمینان حاصل بود که نقشهای نقاشان آسیائی تنوع جالبی در طرح و نقش ظروف بلور ایجاد خواهد کرد.

در سالهای اخیر کارخانه بلورسازی استون در آمریکا از هنرمندان امریکائی و اروپائی دعوت کرده بود که نقشهای جالبی برای حک روی کریستال تهیه نمایند. اخیراً شرکت استون

تنگ با طرح لالهک و اسلیمی. از حسین ختانی -

علامات ختم آیات مذهب متن را اضافی می‌دانیم از آنجهت است که علامات غالباً در محل ختم آیه گذاشته نشده بلکه در هر موضع که جای خالی بوده است آنرا نهاده‌اند و اگر محلی در متن باقی نبوده است در حاشیه گذاشته‌اند؛ و اشکال و علامات برنگهائی جز رنگهای اصیل متن نموده شده است؛ و تذهیب و ترصیع‌های سرسوره‌ها در محل جدول اصلی نیست یعنی غالباً روی جدول رفته و عاریتی است.

از این جمله است کلمه «المائة» در آیه ۲۱ از سوره عبس که تصحیح شده است: «امانة»، و «حسابا» در آیه ۸ از سوره انشقاق که شده است «حسابا»، و «ذالك» در آیه ۵ از سوره الفجر که شده است «ذالك» و «یاكلوا التراث» در آیه ۱۹ از سوره الفجر که شده است: «یاكلون التراث» و «الاکرام» در آیه ۳ از سوره الفلق که شده است «الاکرم» و «بريك» در آیه اول سوره الفیل که شده است «ربك».

از این جمله است کلمه «المائة» در آیه ۲۱ از سوره عبس که تصحیح شده است: «امانة»، و «حسابا» در آیه ۸ از سوره انشقاق که شده است «حسابا»، و «ذالك» در آیه ۵ از سوره الفجر که شده است «ذالك» و «یاكلوا التراث» در آیه ۱۹ از سوره الفجر که شده است: «یاكلون التراث» و «الاکرام» در آیه ۳ از سوره الفلق که شده است «الاکرم» و «بريك» در آیه اول سوره الفیل که شده است «ربك».

مهدی بیانی فروردین ماه ۱۳۳۷

نکته دیگر اینکه این نسخه پس از دخل و تصرفاتی